

The Journal of International Social Science Education

ISSN: 2146-6297 (Online) Dergi wepsayfası: <https://www.dergipark.org.tr/en/pub/issej>

Sosyal bilgilerde okul dışı öğrenme ortamları: lisansüstü çalışmalara ait bir inceleme

Aysun Demirtaş & Bilgin Ünal İbret

Önerilen atf: Demirtaş, A., İbret, B. Ü. (2025). Sosyal bilgilerde okul dışı öğrenme ortamları: lisansüstü çalışmalara ait bir inceleme, *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 11(1), 55-87. DOI: 10.47615/issej.1632676

Makale linki: <https://doi.org/10.47615/issej.1632676>

© 2025 Yazar(lar). Baskılar ve izinler: Yazarlar makalelerini USBED/Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisinde yayınladıktan sonra basılı olarak veya Birinci Baskı olarak çevrimiçi paylaşma iznine sahiptir.

Öne Çıkanlar

Bu çalışmada okul dışı öğrenmenin sosyal bilgiler eğitimindeki yeri, lisansüstü çalışmalar ışığında incelenmek istenmiştir. Mevcut çalışmalarda okul dışı öğrenme ile ilgili çalışmalar disiplinler arası ayrım gözetmeden yapılmıştır. Bu çalışmada sosyal bilgiler eğitimindeki okul dışı öğrenme konulu lisansüstü çalışmaların eğilimi belirlenmek istenmiştir. Döküman analizine tabi tutulan çalışmaların özellikle sonuç bölümlerinden elde edilen bulguların önemli veriler sunduğu görülmüştür. Elde edilen bilgiler, sosyal bilgiler eğitiminde okul dışı öğrenme konulu yeni çalışmalara yön vermiş olacaktır.

USBED/Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi hakemli bir çevrimiçi dergidir. Bu makale araştırma, öğretim ve özel çalışmalar amacıyla kullanılabilir. Makalenin içeriğinden yalnızca yazarlar sorumludur. Dergi makalelerin telif hakkına sahiptir. Yayıncı, araştırma materyalinin kullanımıyla bağlantılı veya doğrudan veya dolaylı olarak ortaya çıkan herhangi bir kayıp, işlem, talep veya masraf veya zarardan sorumlu tutulamaz.

Tüm yazarlardan, sunulan çalışmalarla ilgili olarak diğer kişi veya kuruluşlarla herhangi bir finansal, kişisel veya diğer ilişkiler dahil olmak üzere herhangi bir fiili veya potansiyel çıkar çatışmasını ifşa etmeleri istenir.

Sosyal bilgilerde okul dışı öğrenme ortamları: lisansüstü çalışmalra ait bir inceleme

Aysun Demirtaş Bilgin Ünal İbret

Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kastamonu, 37000, Türkiye,

Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu 37000, Türkiye

ÖZ

Okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin öğrenmelerine olan etkisine dair literatürde çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Yapılan araştırmaların disiplinlere göre ayrı ayrı ele alınması o disiplinlerde araştırma yapanlar için önemli bir veri kaynağı olacaktır. Bu çalışmada Türkiye’de Sosyal Bilgiler eğitimi alanında okul dışı öğretim ortamları konusunu içeren lisansüstü araştırmalar incelenmiştir. Araştırmanın kapsamını 2010 yılı ile 2024 yılı arasında yayınlanan lisansüstü çalışmalar oluşturmaktadır. Araştırmanın yöntemi nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman analizidir. Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler eğitimi alanında okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili tezlerin sınırlı olduğu; yüksek lisans tezlerinin çoğunlukta iken, doktora tezlerinin ise çok az olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışmaların araştırma desenlerine bakıldığında ise; nitel yöntemlerin daha çok tercih edildiği tespit edilmiştir. Çalışmaların en az olduğu dönem 2010-2020 yılları arasındadır. Bu konuda 2020 yılından itibaren yıllık bazda yapılan çalışmaların sayısı artmaya başlamış, en fazla çalışma ise 2023 yılında yapılmıştır. Okul dışı öğretim ortamı olarak en fazla müzelerin kullanıldığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler eğitiminde okul dışı öğretim kavramına 2020 yılından itibaren daha çok önem verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarından elde edilen diğer veriler ışığında okul dışı öğretim ortamlarının Sosyal Bilgiler eğitimindeki önemini ortaya çıkarabilecek nitelikli çalışmalara ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşılmıştır.

MAKALE TARİHİ

Geliş tarihi 03 Şubat 2025

Kabul tarihi 09 Nisan 2025

ANAHTAR KELİMELER

Okul dışı öğrenme, sosyal bilgiler eğitimi, lisansüstü eğitimi

Makale Türü

Araştırma makalesi

İLETİŞİM Aysun Demirtaş aksuaysun@gmail.com Eğitim Fakültesi, Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu, 37100, Türkiye

© 2025 Yazar(lar).

Bu makale Creative Commons Attribution-NonCommercial ile lisanslanmıştır. Lisans, (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>) koşulları altında dağıtılan ve ticari olmayan amaçla eserinizin remix, ince ayar yaparak ya da üzerine geliştirerek kendi eserlerinde kullanılmasına izin verir. Ancak ortaya çıkan yeni eseri benzer lisans ile lisanslamak zorunda değildir.

Giriş

İnsanoğlu dünyada var olduğu günden itibaren hayatını devam ettirebilmek için her gün yeni bir bilgi öğrenmektedir. Eğitim ilk olarak bireyin çevresiyle etkileşim kurmasıyla doğal bir şekilde gerçekleşmeye başlamıştır. Okul dışı öğrenme kavramı bireyin çevresiyle kurduğu bu etkileşimin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Geleneksel eğitimin yaygınlaşmasından önce insanoğlu öğrenmeyi doğrudan bulunduğu toplumun bilgi birikiminden elde etmekteydi. Sanayi devrimi örgün eğitimi ön plana çıkardıktan sonra okul dışı öğrenme geri planda kalmıştır. 20. yüzyılın ortalarından itibaren yaşantı yoluyla elde edilen öğrenmelerin önemi fark edilmiş ve okul dışı öğrenme eğitim sistemlerinde yeniden ilgi görmeye başlamıştır. Okul dışı öğrenmenin tarihine bakıldığında John Dewey'in öğrenme anlayışı ile ilişki içerisinde olduğu görülebilir. Yaparak yaşayarak öğrenmenin öncülerinden olan John Dewey'in geleneksel eğitim sistemini eleştirdiği sözleri okul dışı öğrenmenin önemini gözler önüne sermektedir: “Dinlemek, kulak ve kitap! Gerçekten kelime rüzgârından başka bir şey esmeyen okullarımızda en gözde araçlar bunlardır; yani bunlar çok yaşama ihtiyacı duyan çocuklar için soğuk ve ölü bir rüzgârdır (Akt. Kanad,1954:107).” John Dewey bireyin öğrenme sürecine aktif katılımının önemini savunan eğitim anlayışına sahipti. Eğitimin bireyin hayatında sadece sınıfta değil hayatın içinde bilgi ve beceri kazandığı dinamik bir süreç olduğunu sık sık vurgulamıştır. Bu anlayış okul dışı öğrenmenin teorik temellerini atmış, birçok eğitimciye okul dışı öğrenme konusunda ilham vermiştir. 20. yüzyılda bu ilham sayesinde eğitimciler uygulamalarda müze eğitimi, doğa gezileri ve toplumsal hizmet projeleri gibi etkinliklere yer vermişlerdir.

John Dewey'in şekil verdiği yapılandırmacı yaklaşımın Türk eğitim sisteminde yer edinmesi 2005 yılına denk gelmiştir. 2005 yılında Milli Eğitim Bakanlığı yapılandırmacı yaklaşımı esas alarak öğretim programlarında köklü bir değişikliğe gitmiştir. Malkoç (2014) yapılandırmacı yaklaşımı öğrencinin öğrenme süreci boyunca sorumluluk alıp, problem çözdüğü bir süreç olarak tanımlamıştır. Okul dışı öğrenmenin yapılandırmacı yaklaşım amaçlarını geliştirmedeki önemine vurgu yapmıştır. Öğrencinin öğrenme sürecinde sorumluluk alması, problem çözmesi daha kalıcı bir öğrenme gerçekleştirmesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca öğrenciler okul dışı öğrenme ortamlarında gerçek yaşamla bağ kurarak zevkli bir öğrenme fırsatı yakalar. Okul dışı öğrenme eğitim-öğretim faaliyetlerine birçok katkı sağlamasından dolayı daha sık yer almaya başlamıştır. Okul dışı öğrenmenin eğitim adına önemini daha iyi anlaşılması için okul dışı öğrenme tanımlarını yakından incelemek faydalı olacaktır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan öğretim programlarında okul dışı öğrenme ortamları öğrencinin kazanması gereken bilgi ve beceri doğrultusunda öğrencinin yakın çevresindeki üretim, sanat ve kültür faaliyetlerini tanımasını sağlayan öğretim ortamları olarak tanımlanmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2019). Ford (1986) okul dışı öğrenmeyi mekân olarak okulun dışında herhangi bir yerde yapılan eğitim olarak tanımlamıştır. Bu tanımda okul dışı öğrenmenin düşünme becerilerini geliştirmede oldukça önemli olduğuna dikkat çekilmiştir. Laçın ve

Şimşek (2011) ise okul dışı öğrenmeyi planlı olarak belirli bir amaç doğrultusunda gerçekleştirilen eğitsel gezi ve etkinlikler olarak tanımlamışlardır. Yapılan tanımlardan da yola çıkarak okul dışı öğrenme ortamlarının özellikleri ise şu şekilde sıralanabilir;

- Okul dışı eğitim, okul binasının dışındaki bireyleri, bölgeleri, kurumları ve kaynakları kapsar.
- Okul dışı eğitimin, eğitim-öğretim süreci içerisinde müfredat çıktılarına uygun olarak gerçekleştirilmesi hayati önem taşır.
- Okul dışı eğitim, planlı ve programlı öğrenme deneyimlerini içermelidir.
- Okul dışı eğitim, öğrencilerin bireysel deneyimlerine dayanır.
- Okul dışı eğitimde, öğretmen-öğrenci arasındaki ilişkinin hiyerarşik bir düzende olma zorunluluğu bulunmamaktadır (Kaymakçı ve Şimşek, 2015).

Okul dışı öğrenme ortamları eğitimi sınıf dışına taşıyarak öğrencilerin öğrenmesine kaynak oluşturur. Bu öğrenme modeli bireyin çevresini keşfetmesini, merak duygusunu geliştirmesini ve öğrendiklerini pratiğe dökmesini sağlar. Okul dışı öğrenmenin faydalarını dile getiren eğitimcilerden olan Salmi (1993) okul dışı öğrenmenin informal eğitimle formal eğitim arasında bir köprü oluşturduğunu söylemiştir. Demirel (2008) okul dışı öğrenmeyi sınıf içerisinde yapılan çalışmaların bir tamamlayıcısı olarak görmüştür. Binbaşıoğlu (2000) okul dışı öğrenmenin öğrencilerin duygusal ve bilişsel gelişimine olumlu yönde katkı sağladığını ifade etmiştir. Okul dışı öğrenme geçmişten günümüze eğitimin önemli bir parçası olmuştur. Ancak eğitime son derece faydalı bu etkinlikleri düzenlemek uygulama açısından bir takım zorlukları da beraberinde getirmektedir. Okul dışı öğrenme etkinliklerine bir zaman dilimi ayırmak, planlama yapmak, gerekli izinleri almak, eğitimcilere öğrencilerin sorumluluğunun yüklenmesi gibi ciddi yükümlülükler oluşturmaktadır. Bu yükümlülükler titizlik ile düzenleme gerektirmektedir. Bu nedenle eğitimciler bazen okul dışı öğrenme faaliyetlerini gerçekleştirmek istediğinde sorumluluğunun fazla olması sebebiyle vazgeçmektedir. Bu durum okul dışı öğrenmenin eğitim-öğretim faaliyetlerinde daha az kullanılmasına neden olmaktadır.

Sosyal Bilgiler dersi bireyin toplum ve dünya ile olan ilişkisini anlamasını sağlayan çok yönlü bir disiplin olarak öne çıkmaktadır. Dersin içeriğine bakıldığında tarihsel olaylardan coğrafi keşiflere, toplumun yaşadığı sorunlardan vatandaşlık bilincine değinen geniş bir yelpazeye sahip olduğu görülmektedir. Bu zengin içeriğin sadece sınıf içi öğrenmelerle öğrenciye kazandırılması mümkün değildir. Okul dışı öğrenme Sosyal Bilgiler öğretimi kolaylaştırarak öğrencinin dünya ile direk bağ kurmasını sağlayacaktır. Sosyal Bilgiler dersinde okul dışı öğrenme ortamları oldukça zengindir. Bu ortamlar tablo 1’de verilen listede gösterilmiştir (Kaymakçı ve Şimşek, 2015).

Tablo 1. Sosyal Bilgiler dersinde okul dışı öğrenme ortamları

Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihsel Çevre
Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü Tarih
Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih
Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzeler
Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sanal Müze ve Turlar
Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihsel Alanlar
Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihsel Şehitlik, Anıt ve Mezarlıklar
Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminde Coğrafi Alanlar
Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminde Doğa Eğitimi
Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminde Resmi Kurumlar
Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminde Özel Sektör Kurumları
Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sivil Toplum Kuruluşları
Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminde Ev Ödevleri
Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminde Bilimsel ve Sanatsal Etkinlikler
Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sosyal Medya
Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminde Hizmet Ederek Öğrenme

Tablo 1’de gösterilen okul dışı öğrenme ortamları, öğrencilerin aktif katılımıyla birlikte bir öğrenme ortamına dönüştürüldüğünde eğitim-öğretim birey için daha anlamlı ve kullanışlı hale gelecektir. Böylece öğrencilerin bilgi ve beceri edindiği bu süreç kendine özgü şekilde gerçekleşmiş olacaktır. Okul dışı öğrenme ortamlarının eğitim-öğretime olan en önemli katkılardan birisi, öğrencilerin okul ile gerçek yaşam arasında bir bağ kurup öğrendiklerini kalıcı olarak öğrenmelerine katkı sağlamasıdır. Böylece Sosyal Bilgiler eğitiminin önemli amaçlarından olan aktif vatandaş yetiştirme amacına da büyük katkı sağlanmış olacaktır. Sosyal Bilgiler dersi için okul dışı öğrenme ortamlarının zengin bir yapıya sahip olmasına rağmen eğitimciler tarafından eğitim-öğretim süreçlerine yeterince dâhil edilmediği görülmektedir. Okul dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi ile alakalı yapılan çalışmaların başlıklarında sürekli öğretmenlerin veya okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme ile alakalı öz yeterliliklerinin sorgulandığı göze çarpmaktadır (Öztürk 2019; Pekin 2021; Koçer 2023; Taşdemir 2023). Ancak okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımının düşük olması sadece öğretmen yeterliğinin düşük olması gerekçesiyle

açıklanamaz. Bu durumun farklı nedenleri olduğu düşüncesi mevcut araştırmaya yön vermiştir. Bu sebeple Sosyal Bilgiler öğretiminde okul dışı öğrenme ortamlarının sınırlı kullanımının nedenlerini belirlemek amacıyla alanda var olan lisansüstü çalışmaların içerik analizi yöntemiyle incelenmesi gerektiği düşüncesi ortaya çıkmıştır. Okul dışı öğrenme ile alakalı yapılan mevcut içerik analizi çalışmaları okul dışı öğrenme konusunu genel bir perspektif üzerinden değerlendirmiştir fakat okul dışı öğrenme ortamları eğitimde farklı disiplinlerde çeşitli biçimlerde öğrenme sürecine dâhil edilmektedir. Bu sebeple genel perspektif üzerinden yapılan araştırmalar Sosyal Bilgiler eğitimi alanına gerekli bilgi vermemektedir. Karslı ve Kurt (2022), Şahin ve Özkan (2023), Saraç (2017) gibi çalışmalarda okul dışı öğrenme eğitimdeki bütün disiplinlerdeki çalışmaları ele alarak yapılmıştır. Bu çalışmalar okul dışı öğrenme hakkında genel bilgiler sunmaktadır. Okul dışı öğrenme eğitimde birçok disiplinde kendine yer edinmiş durumdadır. Bu sebeple disiplinlere özgü araştırmalar yapılması daha faydalı olacaktır. Araştırma okul dışı öğrenme ile ilgili Sosyal Bilgiler eğitimi alanı lisansüstü çalışmalarıyla sınırlı tutulmuştur. Araştırmanın Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında yapılacak olan yeni lisansüstü çalışmalara yön vermesi beklenmektedir. Araştırma sonuçlarından elde edilen verilerin Sosyal Bilgiler eğitiminde okul dışı öğrenmeye dair eksik kalan bilgileri alana kazandırmak araştırmanın bir diğer amacı olarak belirlenmiştir. Böylelikle okul dışı öğrenme ortamlarının Sosyal Bilgiler dersinde verimli bir şekilde kullanılmasını sağlayacak araştırmaların sayısının artması beklenmektedir.

Yukarıda bahsedilen düşüncelerden hareketle araştırmanın amacı Türkiye’de Sosyal Bilgiler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamlarının lisansüstü araştırmalarda nasıl ele alındığını ortaya koymak olarak belirlenmiştir. Nasıl ele alındığı ise aşağıda yer alan altı soru başlığı altında incelenmiştir.

Türkiye’de Sosyal Bilgiler eğitimi alanında okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmalarda

1. Hangi konular tercih edilmiştir?
2. Hangi yöntemler kullanılmıştır?
3. Hangi veri toplama araçları kullanılmıştır?
4. Çalışma grubu nasıl bir dağılım göstermiştir?
5. Hangi okul dışı öğrenme ortamlarına yer verilmiştir?
6. Hangi sonuçlara ulaşılmıştır?

Metodoloji

Araştırma modeli

Bu araştırma Türkiye’de Sosyal Bilgiler alanında okul dışı öğrenme kavramına dair yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin konu, yöntem, veri toplama aracı, çalışma grubu, kullanılan okul dışı öğrenme ortamı ve elde edilen sonuçların dağılımını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın yöntemi nitel araştırma türlerinden olan doküman inceleme tekniğidir. Doküman inceleme, araştırılmak istenen konu hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizinin yapılmasıdır. Doküman inceleme tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek 2021). Bu araştırmada ise tek başına bir veri toplama yöntemi olarak kullanılmıştır. Doküman inceleme gerçekleştirilirken verileri düzenleme, verileri inceleme, kodlama, tema ve kategorilere ayırma, nasıl sunulacağını belirleme ve bulguları yorumlama olmak üzere izlenmesi gereken bazı aşamalar bulunmaktadır (Creswell, 2013 s. 197). Araştırmanın örnekleme amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Araştırmanın verilerini oluşturan lisansüstü tezlere Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>) sayfasından ulaşılmıştır. Ulaşılan tezler 2010-2024 yılları arasındaki Sosyal Bilgiler eğitiminde okul dışı öğrenmeyi konu edinen yüksek lisans ve doktora tezleridir. Toplamda 32 tane teze ulaşılmıştır. Bütün tezler ayrıntılı olarak incelendikten sonra araştırma kapsamına 28 tezin dâhil edilebileceğine karar verilmiştir. Araştırma kapsamına alınan tezler önce sırasına göre numaralandırılmış, araştırma için belirlenen temalara göre kategorize edilmiş ve ilgili temaya kodlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>) sayfasından alınmıştır. Ulusal Tez Merkezi üzerinden gelişmiş arama bölümüne “sosyal bilgiler eğitimi” ve “okul dışı öğrenme” anahtar kelimeleri yazılarak tarama yapılmış ve 32 tane izinli tez çalışmasına ulaşılmıştır. Ulaşılan tez çalışmalarının üzerinde yapılan detaylı inceleme sonucu 4 tez araştırma konusuna uygun olmadığı için araştırmanın kapsamı dışında tutulmuştur. Geriye kalan 28 tez araştırma için uygun bulunmuştur. Bu 28 tezin 25’i yüksek lisans, 3’ü doktora tezidir (Tablo 2).

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Alanında Yapılmış Lisansüstü Çalışmalar

Tez Türü	Toplam Tez Sayısı	Yıl	Yıl Adedi
Doktora	3	2021	1
		2022	1
		2023	1
Yüksek Lisans	25	2010	1
		2014	1
		2019	2
		2020	1
		2021	5
		2022	5
		2023	9
		2024	1

Tablo 2’de görüldüğü üzere, YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde araştırma konusu ile ilgili olarak kayıtlı bulunan en erken tarihli çalışma 2010 yılına ait olup yüksek lisans tezi düzeyindedir. 2010 yılından 3 yıl sonra 2014 yılında konuyu ilgilendiren yüksek lisans tezi hazırlanmış, 2019 yılından itibaren 2024 yılına kadar geçen sürede aralıksız olarak her yıl yüksek lisans tezi yapılmıştır. Bu konudaki doktora düzeyinde hazırlanan en erken tarihli tezin ise 2021 yılına ait olduğu görülmüştür. Bununla birlikte konu ile ilgili olarak doktora düzeyinde yapılan tezlerle son 3 yıl haricinde rastlanılmamıştır. Yüksek lisans tezlerinin 9 tane ile en fazla 2023 yılında yapıldığı görülmektedir.

Veri Analizi

Araştırmada veri analizi yöntemi olarak doküman analiz yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Wach, 2013). Elde edilen bilgiler planlı bir süreç halinde toplanır ve anlamlı bilgiler haline getirilir. Eğitim alanında yapılan içerik analizi daha çok yazılı belge, görüşme metinleri, günlükler gibi dokümanların incelenmesi ve analiz edilmesinde kullanılmaktadır (Patton, 2022). Doküman analizi yapılırken araştırmanın güvenilir olması için dikkat edilmesi gereken noktalar bulunmaktadır. Verilerin doğruluğu, geçerliği ve güvenilirliği dikkate alınarak belgeler incelenip yorumlanmalıdır. Araştırma verileri Türkiye’de yapılan lisansüstü çalışmaların yayınlandığı <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adlı siteden alındığı için doğru ve güvenilir kabul edilmiştir. Bu araştırmada Sosyal Bilgiler eğitiminde okul dışı öğrenmeyi ele alan 28 tez tam metin olarak incelenmiş, her teze bir kod verilmiştir. Araştırma sorularına göre oluşturulan temalara göre sınıflandırılma yapıldıktan sonra elde edilen veriler bulgular kısmında tablo halinde sunulmuştur.

Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Nitel araştırmalarda araştırmacının ön yargılı olması veya araştırmaya tarafsız bakamaması gibi bir takım olumsuz durumlar yaşanabilmektedir. Geçerli ve güvenilir bir nitel araştırma için veri çeşitliliği, yeterli katılım ve uzman incelemesi gibi yöntemler kullanılabilir (Merriam, 2013). Bu yöntemlerden biri de araştırma verilerinin bir bölümünün başka bir araştırmacı tarafından incelenmesidir. Patton (2014), eğitim alanındaki dokümanların incelenmesi üzerine yapılan çalışmalarda verilerin %20 sinin başka bir araştırmacı tarafından bağımsız bir şekilde kodlanarak incelenmesi araştırmanın inandırıcılığını artıracaklarını belirtmiştir. Bu sebeple araştırmada veriler ikinci bir kodlayıcı tarafından bağımsız bir şekilde kodlanmıştır. Çıkan sonuçlar karşılaştırıldıktan sonra verilerin uyumuna ve tutarlılığına bakılmıştır. Bu şekilde inandırıcılığı yüksek bulgulara ulaşmaya çalışılmıştır. İkinci adımda araştırmanın inandırıcılığı için kodlama sürecinin şeffaf olmasına elden geldiğince özen gösterilmiştir. Bunun için öncelikle veri toplama aşamasında YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden elde edilen veriler bilgisayar ortamında bir dosyada toplanmış, her teze bir numara verilerek kodlama yapılmıştır. Daha sonra araştırmanın en başında belirlenen araştırma sorularına göre ana temalar oluşturulmuştur. Ana temalar konu dağılımı, yöntem, veri toplama araçları, çalışma grupları, okul dışı öğrenme ortamları ve araştırmalardan elde edilen sonuçlar şeklindedir. Ana temalara uygun alt temalar belirlendikten sonra her ana tema için veri toplama esnasında bütün veriler teker teker incelenmiş ve alt temalara uygun olan veriler kodları ile önce not alınmış daha sonra bilgisayar ortamında Microsoft Office Word programında tablo haline getirilmiştir.

Bulgular

1. Alt Probleme Ait Bulgular

1. Alt problemde Okul dışı öğrenme ortamları üzerine hazırlanmış tezlerde hangi konuların tercih edildiği araştırılmış elde edilen bulgular tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde Sosyal Bilgiler eğitiminde okul dışı öğrenme alanında yapılan tezlerin konu dağılımının; “öğretmen, öğretmen adayı ve öğrenci görüşlerini alma”, “kavram/içerik öğretimi “ ve “çeşitli yöntem teknik ve stratejilerin okul dışı öğrenmeye karşı etkisi” konularında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu duruma karşılık ders kitapları ve öğretim programını okul dışı öğrenme açısından inceleme ile akademik başarı düzeyi konulu tezlerin daha az olduğu anlaşılmaktadır. Konu ile ilgili doktora tezlerinin çok az olduğu burada da göze çarpmaktadır

Tablo 3. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Alanında Yapılmış Lisansüstü Çalışmaların Konu Dağılımı

Konu	Yüksek lisans	Doktora
Kavram/içerik öğretimi	5	3
Okul dışı öğrenmeye ilişkin akademik başarı düzeyi ölçme	2	-
Öğretmen, öğretmen adayı ve öğrenci görüşlerini alma	11	-
Ders kitapları ve öğretim programını okul dışı öğrenme açısından inceleme	1	-
Çeşitli yöntem teknik ve stratejilerin okul dışı öğrenmeye karşı etkisi	6	-

.II. Alt Probleme Ait Bulgular

2. alt problemde okul dışı öğrenme üzerine hazırlanmış tezlerin yöntem bakımından dağılımlarına bakılmıştır. Elde edilen bulgular tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Alanında Yapılmış Lisansüstü Çalışmaların Yöntem Bakımından Dağılımı

	Nitel	Nicel	Karma Yöntem
Doktora	1	1	1
Yüksek Lisans	15	6	4
Toplam	16	7	5

Sosyal Bilgiler eğitimi okul dışı öğrenme alanında yapılan lisansüstü çalışmaların yöntem bakımından dağılımına bakıldığında yapılan çalışmalarda en fazla nitel yöntemler tercih edildiği görülmüştür. Yüksek lisans düzeyinde yapılan 25 çalışmadan 15’i nitel 6’sı nicel 4’ünün de karma yöntemlerle hazırlanmıştır. Doktora düzeyindeki çalışmalarda eşit bir dağılım ortaya çıkmış bir tane nitel, bir tane nicel, bir tane de karma yöntemli araştırmaya rastlanılmıştır

III. Alt Probleme Ait Bulgular

3. alt problemde okul dışı öğrenme üzerine hazırlanmış tezlerde kullanılan veri toplama araçlarının dağılımına bakılmıştır. Elde edilen bulgular tablo 5’te verilmiştir.

Konu ile ilgili olarak hazırlanan lisansüstü çalışmaların kullanılan veri toplama araçlarına göre durumu incelendiğinde, yüksek lisans düzeyinde görüşme, doktora

düzeyinde ise ölçek veri toplama araçlarının en çok tercih edilen veri toplama araçları olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 5. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları İle İlgili Yapılan Çalışmalarda Kullanılan Veri Toplama Araçları

Veri Toplama Aracı	Yüksek Lisans	Doktora
Ölçek	4	4
Görüşme	15	3
Anket	6	-
Başarı Testi	3	1
Gözlem	2	1
Dokümanlar	2	-
Günlük	3	2
Öz Değerlendirme Formu	1	-
Çalışma Yaprakları	-	1
Kelime İlişkilendirme Testi	-	1

Görüşme veri toplama aracı ile veri toplanması çalışmaları daha çok nitel yöntemlerin kullanıldığını destekleyen bir durumdur. Hazırlanan tezlerde yüksek lisans düzeyinde 36, doktora düzeyinde 13 veri toplama aracı kullanılmıştır. Bu durum 28 lisansüstü tez çalışmasında birden fazla veri toplama aracının kullanıldığını göstermektedir. Bunlar incelendiğinde yüksek lisans düzeyinde 4 ölçek, 15 görüşme, 6 anket, 3 başarı testi, 2 gözlem, 2 doküman, 2 günlük, bir tane de öz değerlendirme formunun kullanılmış olduğu görülmüştür. Doktora düzeyinde yapılan çalışmalarda ise 4 ölçek, 3 görüşme, 1 başarı testi, 1 gözlem, 2 günlük, 1 çalışma yaprağı ve 1 kelime ilişkilendirme testi kullanılarak tezler hazırlanmıştır.

IV. Alt Probleme Ait Bulgular

4. alt problemde okul dışı öğrenme üzerine hazırlanmış tezlerde veri toplanan çalışma gruplarının dağılımına bakılmıştır. Elde edilen bulgular tablo 6'da verilmiştir.

Konu ile ilgili yapılan tezlerin çalışma gruplarının dağılımına bakıldığında yüksek lisans düzeyinde en fazla öğretmenlerin ve ortaokul öğrencilerinin tercih edildiği görülmektedir.

Tablo 6. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Alanında Yapılmış Lisansüstü Çalışmaların Veri Toplanan Çalışma Grupları

Çalışma grubu	Yüksek lisans	Doktora
Akademisyen	2	-
Öğretmenler	12	-
Öğretmen Adayı	3	-
Ortaokul Öğrencisi	9	3
Doküman	3	-

Doktora düzeyinde ise çalışma grubunu sadece ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Doküman başlığı altında yer alan tezlerin çalışma grupları etkinlik, öğretim programı ve ders kitabı metin içeriklerinden oluşmaktadır. Toplamda 36 tane çalışma grubu kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum bazı tezlerde birden fazla çalışma gruplarının kullanıldığını göstermektedir.

V. Alt Probleme Ait Bulgular

5. alt problemde okul dışı öğrenme üzerine hazırlanmış tezlerde kullanılan okul dışı öğrenme ortamlarının dağılımına bakılmıştır. Elde edilen bulgular tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları İle İlgili Yapılan Çalışmalarda Kullanılan Okul Dışı Öğrenme Ortamları

Okul Dışı Öğrenme Ortamları	Yüksek lisans	Doktora
Sosyal Medya	1	-
Özel Sektör Kurumları	1	-
Resmi Kurumlar	-	1
Coğrafi Alanlar	1	-
Şehitlik Anıt ve Mezarlar	1	-
Tarihsel Alanlar	3	2
Müze	7	2

Tablo 7’de araştırmanın kapsamında olan lisansüstü çalışmaların okul dışı öğrenme ortamlarının kullanılma durumuna bakılmıştır. Araştırmanın kapsamında incelenen 28 lisansüstü çalışmanın %42’sinde (n=12) okul dışı öğrenme ortamlarının kullanıldığı, %57’sinde (n=16) ise okul dışı öğrenme ortamlarının kullanılmadığı

belirlenmiştir. Okul dışı öğrenme ortamlarının kullanılma durumunun toplamda 19 olduğu tablodan anlaşılmaktadır. Bu durum bazı tezlerde birden fazla okul dışı öğrenme ortamına yer verildiğini göstermektedir. Okul dışı öğrenme konusunu ele alan tezlerin yarıya yakınında müze, tarihsel alan, gibi somut öğrenme ortamlarının süreçte kullanıldığı görülürken, çoğunluğunda ise bu tür ortamların sürece dâhil edilmediği ve daha çok çalışma gruplarının algı, tutum, akademik başarı veya öz yeterlilik gibi özelliklerine odaklanıldığı tespit edilmiştir. Bu bulgu okul dışı öğrenme konusunun çoğunlukla yalnızca bir kavram veya algı düzeyinde ele alındığını ancak okul dışı öğrenme ortamlarının her zaman süreç içerisinde yer almadığını göstermektedir. Okul dışı öğrenme ortamlarından en çok müzeye yer verildiği görülmüştür. Daha az yer alan okul dışı öğrenme ortamları ise; tarihsel alanlar, şehitlik, anıt ve mezarlar, coğrafi alanlar, resmi ve özel sektör kurumları ile sosyal medyadır. Yüksek lisansta 6 tez, doktora ise 2 tezin müze olarak okul dışı öğrenme ortamını kullandığı sonucuna ulaşılmıştır.

VI. Alt Probleme Ait Bulgular

6. alt problemde okul dışı öğrenme üzerine hazırlanmış tezlerde elde edilen sonuçların nasıl bir dağılım gösterdiğine bakılmıştır. Elde edilen bulgular tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları İle İlgili Yapılan Çalışmalardan Elde Edilen Sonuçlar

Araştırmaların Sonuçları	Yüksek lisans	Doktora
Okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencinin akademik başarısına etkisi	8	1
Kullanılan yöntem, teknik, beceri ve kavramın okul dışı öğrenmeye olan etkisi	8	1
Çeşitli değişkenlerin okul dışı öğrenmeye olan etkisi	6	-
Okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencinin derse olan ilgi ve tutumuna etkisi	4	2
Öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamlarını kullanabilme yeterliliği	5	-
Okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımında karşılaşılan zorluklar	5	-
Kullanılan okul dışı öğrenme ortamlarından elde edilen sonuçlar	4	-

Tablo 8 ‘de görüldüğü üzere araştırmadan elde edilen sonuçların toplamı incelenen tez sayısının üzerindedir. Bu durum tezlerin sonuç olarak birden fazla bulguya

ulaşmasından kaynaklanmaktadır. Hazırlanan tezlerde en sık rastlanan sonuçlar; okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin akademik başarısına olan etkileri, kullanılan yöntem-teknik, beceri ve kavramların okul dışı öğrenmeye olan etkileri başlıklı sonuçlardır. Bunların dışında en sık ulaşılan sonuç okul dışı öğrenme ortamlarının Sosyal Bilgiler dersine karşı olan ilgi ve tutumun etkisidir. Çeşitli değişkenlerin okul dışı öğrenmeye olan ilişkisine dair sonuçlarda sık rastlanan sonuçlar arasında yerini almıştır. Konuyla ilgili yapılan tezlerin çoğu öğretmenlere yönelik gerçekleştirilmiştir. Bu kategoride doktora tezine rastlanmamıştır. Okul dışı öğrenme ortamlarında karşılaşılan zorluklara sonuçlarında yer veren çalışmaların tamamı yüksek lisans tezlerinden oluşmaktadır. Yine karşılaşılan zorluk kategorisinde doktora tezine rastlanılmamıştır. Öğretmen yeterliliğinden bahseden çalışmalara bakıldığında 5 yüksek lisans tezinin öğretmen öz yeterliliğinden sonuçlar elde ettiği görülmektedir. Yapılan tezlerden sadece 4 tanesinde okul dışı öğrenme ortamının konu edindiği görülmektedir. Kullanılan okul dışı öğrenme ortamları başlığındaki sonuçlara bakıldığında sadece yüksek lisans tezlerinde okul dışı öğrenme ortamlarının öğrenme sürecinde kullanıldığı tespit edilmiştir. Doktora tezlerinde okul dışı öğrenme ortamlarının öğrenme üzerindeki etkisi teorik olarak ele alınmış, öğrenme süreçlerinde aktif olarak kullanılmamıştır. Bu durum okul dışı öğrenme ortamlarının doktora tezlerinde öğrenme sürecine yeterli düzeyde dâhil edilmediğini göstermektedir.

Tartışma ve Sonuç

Sosyal Bilgiler eğitimi alanında okul dışı öğrenme konulu lisansüstü çalışmalar incelendiğinde bu konuda yapılan tezlerin sınırlı olduğu; yüksek lisans tezlerinin sayıca fazla olmasına karşın doktora tezlerinin oldukça az olduğu görülmüştür. Doktora tezlerinin azlığı Sosyal Bilgiler eğitimi alanında doktora düzeyindeki öğrenci sayısının yüksek lisans öğrencilerine kıyasla daha düşük olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Araştırmanın kapsamını 2010 ile 2024 yılları arasında yayınlanan lisansüstü çalışmalar oluşturmaktadır. Bu çalışmalara özellikle 2010-2020 yılları arasında rastlanırken 2020 yılından itibaren çalışma sayısında belirgin bir artış olduğu, en fazla çalışmanın ise 2023 yılında yapıldığı tespit edilmiştir. Bu durum, 2020 yılından itibaren Sosyal Bilgiler eğitiminde okul dışı öğrenme kavramına daha fazla önem verildiğini göstermektedir. Ayrıca okul dışı öğrenme konulu çalışmaları inceleyen diğer araştırmaların sonuçlarına bakıldığında son yıllarda okul dışı öğrenme konulu çalışmaların arttığı sonucuna ulaşıldığı görülmektedir. Özellikle 2018 yılından sonra çalışma sayısı hızla artmıştır. Bu artışın 2018 yılında güncellenen eğitim programlarında ve 2023 Eğitim Vizyonu'nda okul dışı öğrenme ortamlarına daha fazla yer verilmesiyle ilişkili olduğu düşünülmektedir (Saraç, 2017; Şahin ve Özkan, 2023; Karlı ve Kurt, 2022).

Araştırmaların konu dağılımına bakıldığında okul dışı öğrenme ortamları ile alakalı olarak en fazla “öğretmen, öğretmen adayı ve öğrencilerin görüşlerini alma”, “kavram, içerik öğretimi” ve “çeşitli yöntem ve stratejilerin okul dışı öğrenmeye

etkisi” başlıklarına yer verildiği sonucu ortaya çıkmıştır. İlgili literatürlerden okul dışı öğrenme alanına bakıldığında okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili araştırmaları inceleyen çalışmalarda da benzer sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Konu dağılımlarına ilişkin çalışmaların sonuçlarından okul dışı öğrenme ile ilgili karşılaşılan sorunlardan bahseden çalışmalar sırasıyla Bozdoğan, 2015; Tatar ve Bağrıyanık, 2012; Ünal, Yıldırım vd (2010)’ne aittir. Okul dışı öğrenme ortamlarının öğrenme ortamlarına etkisinden bahseden çalışmaların Kıyıcı ve Yiğit, 2010; Şentürk ve Özdemir, 2014; ve Yavuz (2012)’a ait olduğu görülmüştür. Okul dışı öğrenme ortamlarına karşı ilgi-tutum geliştirme sonuçlarından bahseden çalışmalar ise Ertaş, Şen ve Parmaksızoğlu, 2011; Şentürk ve Özdemir, 2014; Tortop ve Özek (2013)’e ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen lisansüstü çalışmaların yöntemleri incelendiğinde en fazla nitel yöntemlerin tercih edildiği sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durumun ortaya çıkmasında son yıllarda Sosyal Bilimler alanında nitel yöntemlerin önemine dikkat çeken yerli ve yabancı araştırmaların etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu durum eğitim ile ilgili çalışmaları da etkilemiştir (Ayduğ 2022; Kartarı 2017; Rüzgâr 2016). Nitel yöntemler daha ayrıntılı ve derinlemesine bilgi vermesinden dolayı eğitim paydaşlarını daha iyi anlamak için daha çok tercih edilmektedir. İlgili literatür incelendiğinde farklı sonuçlara ulaşan çalışmalara rastlanılmıştır. Şahin ve Özkan’ın (2023) doküman analizi çalışmasında okul dışı öğrenme ortamlarını konu edinen çalışmaların yönteminin daha çok nicel, ardından nitel ve karma yöntemler olduğu tespit edilmiştir. Saraç (2017)’in çalışmasında yine en çok nicel yöntem kullanıldığından bahsedilmiştir. Farklı bir sonuca ulaşan bir diğer çalışmada ise (Karslı ve Kurt, 2022) en çok karma yöntemlerin kullanıldığı araştırma bulgularında yerini almıştır. Farklı sonuçlara ulaşılmasının sebeplerine değinmek gerekirse; yapılan araştırmaların sınırlılıklarına bakıldığında okul dışı öğrenme kavramını kapsayan çalışmaları farklı açılardan sınırlandırmaya gitmesi ve araştırmaya dâhil edilen çalışmaların tür çeşitliliğinin farklı olmasından kaynaklı olduğu görülmüştür.

Kullanılan veri toplama araçlarından görüşme formları, ölçekler ve anketler gibi araçların daha yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. İncelenen çalışmalarda, özellikle yarı yapılandırılmış görüşme formlarının sıkça tercih edildiği dikkat çekmektedir. Bu durumun, araştırmalarda nitel yöntemlerin daha fazla kullanılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Karslı ve Kurt’un (2022) yaptığı benzer bir çalışmada da en çok görüşme formlarının kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak farklı bir bulguya sahip olan Şahin ve Özkan’ın (2023) araştırmasında, en yaygın kullanılan veri toplama aracının ölçekler olduğu ifade edilmiştir. Saraç’ın (2017) araştırmasında ise en fazla tercih edilen veri toplama aracının anketler olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, bu farklı sonuçlara sahip araştırmalarda genellikle nicel yöntemlerin tercih edildiği bulgusu öne çıkmıştır. Bu durum, araştırma yöntemlerinin, kullanılan veri toplama araçlarının seçimini etkilediğini göstermektedir.

Araştırmaların örnekleminde ise çoğunlukla öğretmen ve öğrencilerden örneklem oluşturulduğu görülmüştür. Yapılan benzer çalışmalar incelendiğinde araştırmaların çalışma gruplarını daha çok öğrencilerin oluşturduğundan

bahsedilmiştir. Şahin ve Özkan (2023) okul dışı öğrenme konulu tezleri incelediğinde örneklem olarak en çok ortaokul öğrencileri daha sonra öğretmen ve öğretmen adaylarıyla çalışıldığı tespit etmiştir. Ardından Saraç (2017) benzer çalışmasında örneklem gruplarında en sık ortaokul öğrencileri ve öğretmenlere rastlandığı sonucuna ulaşmıştır. Yine Karlı ve Kurt (2022)'ta yaptığı benzer araştırmasında örneklem grubunun %44,6 ile yaklaşık yarısına yakınının öğrenciler olduğunu ve takip eden ikinci büyük örneklem grubunun %28,4 ile öğretmenler olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenler okul dışı öğrenme sürecinde öğrencilere rehberlik eden konumda olmasından dolayı araştırmaların çalışma gruplarında yer alması normal bir sonuçtur. Öğrenciler okul dışı öğrenme konusunun hedef kitlesi konumunda olması sıklıkla çalışma gruplarında yer almalarına neden olmaktadır. Bu sonuç okul dışı öğrenme konulu çalışmaların kapsamını sınırlandırmaktadır. Çalışmaların okul dışı öğrenme ortamlarına yer verme durumlarında ise en fazla müzelere yer verildiği görülmüştür. Az sayıda yer verilen okul dışı öğrenme ortamları ise tarihsel alanlar, şehitlik, anıt ve mezarlar, coğrafi alanlar, resmi ve özel sektör kurumları ve sosyal medyadır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2018 yılında eğitim programında yaptığı güncellemeler müze eğitiminin ön plana çıkmasına ön ayak olmuştur. Sosyal Bilgiler eğitimi alanında müze eğitimlerine programda sıkça yer verilmiştir. Bu sebeple okul dışı öğrenme ortamları denilince akla ilk gelen mekânlardan biri çok çeşitli türleri olmasından dolayı müzelerdir. Yapılan araştırmalar sosyal Bilgiler eğitiminde müzeler üzerine yapılan çalışmaların çok fazla olduğu bilinmektedir. (Kaymakçı ve Şimşek, 2015; Coşkun 2014; Çerkez 2011; Kısa ve Gazel 2016; Ustaoglu 2012). Bu bilgiden hareketle okul dışı öğrenme ortamı olarak müzelere sık yer verilmesine bu durumun sebep olduğu yorumu yapılabilir. Benzer araştırma sonuçlarına bakıldığında ise Saraç'ın (2017) çalışmasında gezi/doğa etkinlikleri ilk sırada yer alırken ikinci sırada müze ve bilim merkezlerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine benzer çalışma olan Şahin ve Özkan (2023)'ın araştırmasında non-formal ortamlardan daha çok bilim merkezleri ve müzeler tercih edilirken, informal ortamlardan daha çok laboratuvar ve okul bahçesinin tercih edildiği, dijital öğrenme platformlarının çok tercih edilmediği sonuçlar arasında yerini almıştır. Bu sonuçlardan hareketle okul dışı ortamlarının kullanımının müze olarak yoğun olduğu diğer okul dışı öğrenme ortamlarına pek yer verilmediği sonucunu diğer araştırmalarda desteklemektedir. Bu durum okul dışı öğrenme ortamlarını kullanmada karşılaşılan zorluklar üzerinde duran araştırmaların bu dengesiz dağılıma yoğunlaşması gerektiğini göstermektedir. Okul dışı öğrenme ortamlarının Sosyal Bilgiler eğitimindeki yerine işaret eden çalışmaların müze harici okul dışı öğrenme ortamlarını kullanmaya yönelik olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Araştırmada okul dışı öğrenme ile ilgili yapılan tezlerin sonuçlarından elde edilen veriler değerlendirildiğinde, en çok okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin akademik başarısını artırdığı (Filiz 2010; Aktaş 2022, Ayyıldız 2023) sonucuna ulaşılmıştır. Yine kullanılan yöntem-teknik, beceri ve kavramların okul dışı öğrenmeye fayda sağladığı sonucunda araştırma sonuçlarında en sık rastlanan bulgulardan biri olmuştur (Ulu 2019; Mert 2020; Çinikaya 2022; Eşki 2022). Okul dışı öğrenme ortamlarının öğrenmeyi kalıcı hale getirmede desteği çok büyüktür.

Öğrencinin okul dışı öğrenme ortamlarını ziyaret ettiğini esnada birebir olarak eşyaları, nesnelere ve ortamları görmesi o nesnelere dokunması yaparak yaşayarak öğrenme gerçekleştirmesini mümkün kılmaktadır. Bu sebeple daha etkili bir öğrenme fırsatı sunan okul dışı öğrenme ortamlarının akademik başarıyı artırması son derece doğal bir sonuçtur. Bir diğer yüksek orana sahip olan okul dışı öğrenmede kullanılan yöntem-teknik, beceri ve kavramların etkisi ele alındığında, okul dışı öğrenme ortamlarında kullanılan yöntem-teknik ve kavramlar okul dışı öğrenmeyi daha eğlenceli ve işlevsel hale getirdiği ortaya çıkan sonuçlar arasındadır(Ulu 2019; Mert 2020; Çinikaya 2022; Eşki 2022).

Araştırma sonuçlarından Sosyal Bilgiler eğitiminde okul dışı öğrenmeyi destekleyebilecek yaklaşımlar ve uygulamalar arasında drama, dijital çizgi roman, artırılmış gerçeklik ve metaverse teknolojilerinin yer aldığı ortaya çıkmıştır(Ulu 2019; Kaba 2021; Yumak 2023). Yine okul dışı öğrenmeye etkisinin olabileceği düşünülen kavram ve becerilere baktığımızda hafıza mekânları, çevre okuryazarlığı, mekânsal okuryazarlık, yakın çevre farkındalığı, mekânsal düşünme becerisi ve çevresel vatandaşlık kavram ve becerilerinin araştırmalarda yer aldığı görülmektedir(Mert 2020; Çinikaya 2022; İmamoğlu 2023; Ataç 2022). Bu kavram ve beceriler daha çok coğrafya ve vatandaşlık alanları ile Sosyal Bilgilerin temel becerilerinden olan mekân algılama becerisiyle ilişkilendirilebilir. Buradan hareketle yeni yapılacak olan araştırmalarda Sosyal Bilgiler dersinde okul dışı öğrenme ortamları konu olarak ele alınırken Sosyal Bilgilere ait diğer disiplinler ve ilişkili becerileri de araştırma sürecine dâhil etmenin alana katkısının çok önemli olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda okul dışı öğrenmenin Sosyal Bilgiler dersinde kullanımının daha geniş olduğu ortaya çıkartılabilir. Üçüncü sıradaki kategori ise okul dışı öğrenme ortamlarının Sosyal Bilgiler dersine karşı olan ilgi ve tutumun etkisidir. Araştırmalar incelendiğinde öğrenci ve öğretmenlerden alınan görüşlerde okul dışı öğrenme ortamlarının dersi eğlenceli hale getirdiği sonucuna ulaşılmıştır (Filiz 2010 ve Eşki 2022). Bu durum öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı olumlu tutum sergilemesini sağlamaktadır. Okul dışı öğrenme öğrenmeyi sınıftan dışarı çıkarması öğrenmenin farklı ortamda gerçekleşmesini sağladığından öğrenciyi öğrenme sürecine olumlu motive eden bir faktördür. Öğrencinin gerçek yaşamla bağ kurarak öğrendiklerini kullanma fırsatı sunması da öğrenci için heyecanlı ve zevkli bir süreci ifade eder.

Sosyal Bilgiler dersi bireyin toplumsal yaşamda etkin olmasını sağlayan bir ders olarak düşünülebilir. Buradan hareketle okul dışı öğrenme ortamları sayesinde Sosyal Bilgiler dersinin eğitimdeki önemini daha iyi ortaya koyduğu sonucu çıkarılabilir. Derse karşı ilgi ve tutum aynı oranda araştırma sonuçlarında yer alan bir diğer konuda çeşitli değişkenlerin okul dışı öğrenmeyle olan ilişkisidir. İlgili araştırmaların çoğu öğretmenlere yönelik gerçekleştirilmiştir(Pekin 2021; Torun 2021; Yılmaz 2023; Köksal 2023). Değişkenler incelendiğinde öğretmenlerin eğitim durumu, yaş, cinsiyet, hizmet süresi gibi değişkenlerinde anlamlı farklılık bulunurken; mezun olunan bölüm, gezi düzenleme sıklığı gibi değişkenlerde anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır(Kaya 2021; Arkan 2022; Yılmaz 2023). Cinsiyet ve hizmet süresi değişkenlerinde bazı çalışmalar anlamlı farklılık bulurken, bazı çalışmalarda anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır(Koçer 2023;

Taşdemir 2023). Öğretmen adaylarında cinsiyet değişkeninde kız öğrencilerin lehine bir anlamlı farklılık olduğu görülürken (Çetin 2014) öğretmenlerde erkek öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu göze çarpmaktadır(Yılmaz 2023). Çalışmalarda aynı değişkenlerin farklı sonuçlar ortaya koyması araştırmaların sınırlılıklarıyla alakalı olabilmektedir. Okul dışı öğrenme ortamlarında karşılaşılan zorluklara sonuçlarda yer veren çalışmalarda genellikle öğretmenlerin okul dışı gezilere istekli oldukları göze çarpmaktadır. Fakat uygulama sürecindeki olumsuz durumların süreci zorlaştırdığını ifade etmişlerdir (Pekin 2021; Çinikaya 2022; Torun 2021). Bu durumlar resmi sürecin zorluğu, okul dışı öğrenme etkinliklerinin ölçme değerlendirmeye tabi olmaması ve sınıf mevcudunun kalabalık olması olarak sıralanabilir.

Belirli aralıklarla yenilenen Sosyal Bilgiler eğitim programında her geçen gün gezi gözlem çalışmalarının önemi artmaktadır. Yapılan son güncellemede Maarif Modeli olarak adlandırılan eğitim programında Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme-öğretme yaşantıları ve farklılaştırma başlıkları altında okul dışı öğrenme ortamlarının eğitimi zenginleştirmek için kullanılabileceğinden bahsedilmiştir. Öğrenme alanları kısmında okul temelli planlama kısmı oluşturulmuş okul dışı öğrenme etkinliklerine esnek yapıyla bir zamanlama bırakılmıştır(MEB 2024). Bu yapılan yeniliğe ölçme değerlendirme kısmında nasıl yer verilebileceği yeni bir güncelleme ile eklenirse, okul dışı öğrenmenin önemi vurgulanabilir. Öğretmen yeterliliğinden bahseden çalışmalar incelendiğinde öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamları kullanma durumlarına dair öz yeterliliğin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır(Pekin 2021; Torun 2021;Arkan 2022). Öğretmenlerden alınan görüşlerde, öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamlarının öneminin farkına olduğu fakat uygulamada zorluk yaşadıkları sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durumla ilgili çalışmaların çoğunluğu öğretmenlerin okul dışı öğrenme ile ilgili öz yeterliklerini yeterli olduğunu belirtmiştir. Sadece bir araştırma öğretmenlerin okul dışı öğrenme ile ilgili yetersiz olduğunu uzman görüşü olarak belirtmiştir. Bu sonuçlardan hareket ederek öğretmen öz yeterliliğinin okul dışı öğrenmede yeterli düzeyde olduğu açıkça söylenebilir. Yapılacak olan araştırmalarda öğretmen yeterliliğini sorgulamak yerine öğretmenlerin okul dışı öğrenmeyi Sosyal Bilgiler dersine nasıl katabileceklerine dair yol gösterici çalışmalar yapılmalıdır.

Araştırma sonuçlarından elde edilen bulgularda son olarak okul dışı öğrenme ortamlarının aktif olarak kullanılma durumuna bakılmıştır. Kullanılan okul dışı öğrenme ortamları; çeşitli müzeler, tarihi mekânlar ve bir tane fabrikadan oluşmaktadır. Yapılan araştırmalarda sadece 4 yüksek lisans tezinde okul dışı öğrenme ortamını konu edinen bu ortamlarda öğrencilerle birlikte etkinlikler yapıldığı görülmektedir(Kaya 2021; Köksal 2023; Yavuz 2023; Damar 2024). Bu durum okul dışı öğrenme ortamlarını uygulamalı olarak kullanılma durumunun neredeyse yok denecek kadar az olduğunu göstermektedir. Uygulamalı araştırmaların planlama ve uygulama kısmı ciddi bir hazırlık gerektirmektedir. Temel öğretim kısmındaki öğrencilerin araştırma sürecine dâhil edilmesi de birtakım izinlerin alınması ve eğitim öğretim sürecinin titizlikle planlanması demektir. Bu tür zorlukların olması okul dışı öğrenme ortamlarında öğrencilerle yapılan uygulamalı çalışmaların çok az olması sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Karşılaşılan zorluklara değinen çalışmalarda izin alınması ve yapılacak gezi öncesi ciddi bir hazırlık sürecinin olması öğretmenler tarafından sık sık dile getirilmiştir. Bu zorluklara teknoloji önderliğinde sanal gezilerin niteliğini artıran çalışmalara akademik anlamda yer verilmesi hem çözüm oluşturabilir hem de yeni çalışmaların ortaya çıkmasını sağlayabilir. Buradaki bulgulardan sonuçlar elde etmek gerekirse;

1. Yapılan araştırmalarda en çok nitel yöntemlerin kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.
2. Çalışma gruplarının dağılımına bakıldığında öğretmen ve öğrencilerin ağırlıkta olduğu görülmüştür.
3. Araştırma konu başlıklarında öğretmen ve öğrenci görüşlerine çok sık rastlanmıştır.
4. Müzelerin okul dışı öğrenme ortamı olarak en sık kullanılan mekân olduğu sonucuna ulaşılmıştır
5. Okul dışı öğrenme sürecinde karşılaşılan sorunlara üretilen çözümler yetersiz kalmaktadır.
6. Eğitim teknolojilerinin okul dışı öğrenme sürecinde yeterince dâhil edilmediği tespit edilmiştir.
- 7.Yapılan lisansüstü çalışmalarda yüksek lisans tezlerinin ağırlıkta olduğu, doktora tezlerinin ise oldukça sınırlı sayıda olduğu tespit edilmiştir.
9. Okul dışı öğrenme ortamlarının eğitim-öğretim süreçlerine dâhil edilmesine yönelik uygulamalı çalışmaların sayısının sınırlı olduğu tespit edilmiştir.
10. Sosyal Bilgiler dersinin disiplinler arası yapısına rağmen, okul dışı öğrenme ortamlarının ekonomi, hukuk, sosyoloji gibi alanlarla yeterince ilişkilendirilmediği görülmüştür.

Öneriler

1. **Araştırma yöntemleri:** Karma yöntemlerin daha fazla kullanılması teşvik edilmelidir.
2. **Çalışma grupları:** Velilerin ve diğer paydaşların (örneğin müze yetkilileri, yerel tarih uzmanları) çalışma gruplarına dâhil edilmesi sağlanmalıdır.
3. **Konu başlıkları:** Okul dışı öğrenme sürecinde karşılaşılan zorluklara yönelik araştırma başlıklarına daha fazla yer verilmelidir.
- 4.**Okul dışı öğrenme ortamları:** Müze dışındaki diğer sosyal bilimler disiplinleriyle ilişkilendirilebilecek ortamların araştırılması sağlanmalıdır. Tarih ve coğrafya dışındaki alanlarla (ekonomi, hukuk, sosyoloji) ilişkilendirilmesi teşvik edilmelidir.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Gelecek Araştırmalar

Bu araştırma sosyal bilgiler eğitiminde okul dışı öğrenme ile ilgili 2010 yılı ile 2024 yılı arasında yayınlanan lisansüstü çalışmalarla sınırlıdır. Gelecek araştırmalarda sosyal bilgiler eğitiminde okul dışı öğrenme konulu makaleler döküman analizine dahil edilerek kapsam genişletilebilir.

Yazar Katkıları

Bu çalışmanın kavramsallaştırılması, veri toplama, analiz ve yazım süreçleri yazarlar arasında iş birliği içinde yürütülmüştür.

Yayın Etiği

Bu araştırma etik izin gerektiren çalışma grubunda yer almamaktadır. Araştırmacılar etik beyan formunda etik kurul izni gerektirmediğini belirtmiştir.

ORCID

Bilgin Ünal IBRET <http://orcid.org/0000-0001-9105-7595>

Aysun Demirtaş <http://orcid.org/0000-0002-4180-8773>

Kaynakça

- Aktaş, V. (2022). *Sosyal bilgiler dersinde mekânsal düşünme becerilerinin geliştirilmesinde okul dışı öğrenme ortamlarının rolü: Bir eylem araştırması*. Yayınlanmış doktora tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Arkan, M. K. (2022). *Eğitim yöneticileri ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin okul dışı öğrenme hakkındaki görüşleri*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Rize.
- Ataç, H. (2022). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mekânsal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi (MAKÜ örneği)*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Ayduğ, D. (2022). Eğitim bilimleri araştırmalarında nitel bir yöntem olarak gömülü teorinin kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22 (Özel Sayı 2), 183-196. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227339>
- Ayyıldız, İ. (2023). *Sosyal bilgiler dersinde okul dışı öğrenme ortamları bağlamında gerçekleştirilen tarihi mekân gezileriyle ilgili öğrenci görüşleri*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Bailey K. D. (1982). *Methods Of Social Research* (2nd. Ed.). New York: The Free Press
- Bamberger, Y, & Tal, T. (2007). Learning in a personal context: levels of choice in a free choice learning environment in science and natural history museums. *Science Education*, 91(1), 75-95. <https://doi.org/10.1002/sce.20174>
- Binbaşıoğlu, C. (2000). *Okulda ders dışı etkinlikler*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- Bozdoğan, A.E. (2015). Okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz- yeterlik inancı ölçeğinin geliştirilmesi. *Kuramsal Eğitim bilim Dergisi*, 9(1), 111-129. <https://doi.org/10.5578/keg.9475>
- Coşkun, D. (2014). *Sosyal bilgiler dersi kapsamında yapılan müze gezilerinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi (Amasya ve Diyarbakır illeri örneği)*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Creswell, J. W. (2015). *Educational research: planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. pearson.
- Çerkez, S. (2011). *Sosyal bilgiler dersinde müze eğitimine dayalı öğretim uygulamalarının öğrencilerin akademik başarısına ve tutumlarına etkisi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Çetin, M. (2014). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitiminde müze ortamlarının kullanılması*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Çinikaya, C. (2022). *Sosyal bilgiler dersinde çevre okuryazarlığını geliştirmeye yönelik akademisyen ve öğretmen görüşleri*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Damar, İ. (2024). *Müzeler ve tarihi mekânların sosyal bilgiler eğitimindeki potansiyeline yönelik Gaziantep ili özelinde keşfedici bir araştırma*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Demirel, Ö. (2008). *Öğretme sanatı*. Ankara: Pegem Akademi
- Ertaş, H. Şen, A. İ. & Parmaksızoğlu, A. (2011). Okul dışı bilimsel etkinliklerin 9. sınıf öğrencilerinin enerji konusunu günlük hayatla ilişkilendirme düzeyine etkisi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi [EFMED]*, 5(2), 178-198.
- Eşki, H. E. (2022). *Sosyal bilgiler dersine yönelik müze eğitimi etkinliklerinin geliştirilmesi ve öğrencilerin akademik başarılarına etkisinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Filiz, N. (2010). *Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımı*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Ford, P.(1986). *Outdoor Education: Definition And Philosophy*. (Avaible Online At: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/Ed267941.pdf>)
- İmamoğlu, B. (2023). *6. sınıf öğrencilerinin çevresel vatandaşlık yetkinliklerini geliştirmeye yönelik bir eylem araştırması*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kaba, G. (2021). *Sosyal bilgiler dersinde müze eğitimine yönelik geliştirilen dijital çizgi romanın öğrencilerin akademik başarısına ve tutumuna etkisi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kanad, H.F. (1954) *Pedagoji Tarihi II*. İstanbul: Maarif Basımevi
- Karslı, G. & Kurt, M. (2022). 2012-2021 Yılları Arası Türkiye’de Okul Dışı Öğrenme Ortamları Konulu Araştırmaların İncelenmesi: Doküman Analizi. *Ekev Akademi Dergisi*, (92), 86-104. <https://doi.org/10.17753/sosekev.1111442>
- Kartarı, A. (2017). Nitel Düşünce Ve Etnografi: Etnografik Yönteme Düşünsel Bir Yaklaşım. *Moment Dergi*, 4(1), 207-220. Erişim adresi: <https://doi.org/10.17572/mj2017.1.207220>
- Kaya, Z. (2021). *Sınıf öğretmenlerinin ilköğretimde okul dışı öğrenme etkinliklerinin kullanılmasına yönelik görüşleri*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Rize.

- Kısa, Y. & Gazel, A. A. (2016). Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Field Education*, 2(1), 51-83.
- Kıyıcı, F. B., & Yiğit, E. A. (2010). Science Education Beyond The Classroom: A Field Trip To Wind Power Plant. *International Online Journal Of Educational Sciences*, 2(1), 225-243.
- Koçer, Y. (2023). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin okul dışı öğrenme etkinliklerine göre yeterliliklerinin belirlenmesi: Tokat ili örneği*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tokat.
- Köksal, M. (2023). *Okul dışı öğrenim bağlamında müzelerin rolü: Kapadokya Yaşayan Miras Müzesi örneği*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Laçın-Şimşek, C. (2011). Okul dışı öğrenme ortamları ve fen eğitimi. In C. Laçın-Şimşek (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları* (pp. 1–23). Pegem Akademi.
- Malkoç, S. (2014). *Sosyal bilgiler öğretiminde sınıf dışı okul ortamlarının kullanılma durumları*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Merriam, S. B. (2013). *Qualitative Research: A Guide To Design And Implementation*. S. Turan (Çev.). Ankara: Nobel.
- Mert, H. (2020). *Sosyal bilgiler derslerinde yeni bir bakış: "Hafıza mekânları"*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2019). *Okul Dışı Öğrenme Ortamları Kılavuzu*, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2024). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 4,5,6,7. Sınıflar). Milli Eğitim Bakanlığı.
- Öztürk, A. (2019). *Okul dışı öğrenmeye ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri* Yüksek Lisans tezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods (3rd Edition)*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Pekin, M. (2021). *Ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere gezi düzenlemeye ilişkin öz yeterliklerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi: Tokat ili örneği*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tokat.
- Rüzgâr, M. E. (2016). Eğitim Bilimlerine Uygun Yöntem Sorunu: Nitel Araştırma Ve Erkuş'a Cevap. *İlköğretim Online*, 15(4). <https://doi.org/10.17051/io.2016.14053>
- Şahin, A. & Özkan, R. A. (2023). 2010-2022 Yılları arasında okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 70-81. <https://doi.org/10.53629/sakaefd.1282463>
- Salmi, H. S. (1993). *Science centre education: Motivation and learning in informal education*. Helsingin Yliopisto (Finland).
- Saraç, H. (2017). Türkiye’de okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin yapılan araştırmalar: İçerik analizi çalışması. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 60-81.
- Şentürk, E., & Özdemir, Ö. F. (2014). The Effect Of Science Centres On Students' Attitudes Towards Science. *International Journal Of Science Education*, Part B, 4(1), 1-24.
- Şimşek & Kaymakçı (2015) Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminin Amacı ve Kapsamı. Ahmet Şimşek ve Selahattin Kaymakçı (Ed.) *Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s.1-11). Ankara: Pegem. <https://doi.org/10.14527/9786053184478.06>
- Taşdemir, R. (2023). *Sosyal bilgiler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımına dair öğretmen görüşleri: Isparta ili örneği*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Tatar, N. & Bağrıyanık, K. E. (2012). Fen ve teknoloji dersi öğretmenlerinin okul dışı eğitime yönelik görüşleri. *İlköğretim Online*, 11(4), 882-896.
- Tortop, H. S. & Özek, N. (2013). Proje Tabanlı Öğrenmede Anlamlı Alan Gezisi: Güneş enerjisi ve kullanım alanları konusu. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 300-307.
- Torun, Ü. (2021). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının okul dışı öğrenmeye yönelik görüşleri*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Ulu, M. (2019). *Müzedede sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanımına ilişkin uzman görüşleri*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ustaoglu, A. (2012). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersi Türk tarihine yolculuk ünitesinde sanal müzelerin kullanımının öğrenci başarısına etkisi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ünal, A. Yıldırım, A. & Çelik, M. (2010). İlköğretim okulu müdür ve öğretmenlerinin velilere ilişkin algılarının analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (23), 261-272.
- Wach, E. & Ward, R. (2013). Learning about qualitative document analysis.
- Yavuz, M. (2012). *Fen Eğitiminde Hayvanat Bahçelerinin Kullanımının Akademik Başarı Ve Kaygıya Etkisi Ve Öğretmen-Öğrenci Görüşleri* (Master's thesis, Sakarya Üniversitesi (Turkey)
- Yavuz, S. (2023). *5. sınıf sosyal bilgiler dersi üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanının öğretiminde okul dışı öğrenme ortamlarının kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Yılmaz, D. (2023). *2023 eğitim vizyonunda okul dışı öğrenme hazırlıkları ve sosyal bilgiler öğretmenleri açısından uygulanabilirliğinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Yumak, S. (2023). *Müze eğitiminde sanal gerçeklik, artırılmış gerçeklik ve metaverse kullanımı*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

The Journal of International Social Science Education

ISSN: 2146-6297 (Online) Dergi wepsayfası: <https://www.dergipark.org.tr/en/pub/issej>

Out-of-school learning environments in social studies: a review of postgraduate studies

Bilgin Ünal İbret & Aysun Demirtaş

To cite this article: Demirtaş, A., & İbret, B. Ü. (2025). Out-of-school learning environments in social studies: An analysis of postgraduate research. *International Journal of Social Sciences Education*, 11(1), 55–87. <https://doi.org/10.47615/issej.1632676>

To link to this article: <https://doi.org/10.47615/issej.1632676>

© 202X The Author(s). Reprints and permissions: Authors have permission to share their article after it has been published in ISSEJ/The journal of International Social Science Education, either in print or online as a First Edition

Highlights

This study aims to examine the role of out-of-school learning in social studies education in light of postgraduate research. In the existing literature, studies on out-of-school learning have generally been conducted without considering disciplinary boundaries. However, this study seeks to identify trends specifically in postgraduate research focused on out-of-school learning within the context of social studies education. The findings obtained from the document analysis, particularly from the conclusions of the reviewed studies, provide significant insights. These findings are expected to guide future research on out-of-school learning in social studies education

ISSEJ/The Journal of International Social Science Education is a double peer-reviewed online journal. This article can be used for research, teaching and private studies. Only the authors are responsible for the content of the article. The journal has the copyright of the articles. The publisher cannot be held liable for any loss, transaction, claim or damage arising directly or indirectly in connection with the use of the research material.

All authors are requested to disclose any actual or potential conflict of interest including any financial, personal or other relationships with other people or organizations regarding the submitted work.

Out-of-school learning environments in social studies: a review of postgraduate studies

Bilgin Ünal İbret Aysun Demirtaş

Faculty of Education Kastamonu University, Kastamonu, 37000, Türkiye,
Social Sciences Institute Kastamonu University Kastamonu 37000, Türkiye

Abstract: There are numerous studies in the literature on the effects of out-of-school learning environments on students' learning. Considering the studies separately according to disciplines will create an important data source for those who do research in those disciplines. In this study, postgraduate studies on out-of-school learning environments in the field of Social Studies education in Turkey were examined. The scope of the study consists of postgraduate studies published between 2010 and 2024. The method of the research is document analysis, which is one of the qualitative research methods. As a result of the research, it was revealed that theses on out-of-school learning environments in the field of Social Studies education were limited; while master's theses were the majority, doctoral theses were very few. When the research designs of the studies were examined, it was determined that qualitative methods were preferred more. The studies were encountered at least between 2010 and 2020. There has been a significant increase in the number of studies since 2020, and the most studies were conducted in 2023. It was learned that museums were the most included as out-of-school learning environments. In this context, it has been concluded that the concept of out-of-school education has been given more importance in social studies education since 2020. In the light of other data obtained from the research results, it has been concluded that there is a need for qualified studies that can reveal the importance of out-of-school teaching environments in social studies education

ARTICLE HISTORY

Received: February 3, 2025
Accepted: April 9, 2025

KEYWORDS

Out-of-school learning, Social studies education, Out-of-school learning environments, Postgraduate education

Type of the paper

Research article,

CONTACT Aysun DEMİRTAŞ aksuaysun1@gmail.com

© 202X The Author(s).

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial License <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>), which permits non-commercial re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited, and is not altered, transformed, or built upon in any way.

Introduction

Since the day human beings came into existence in the world, they have learned new information every day in order to continue their lives. Education first began to occur naturally with the individual interacting with their environment. The concept of out-of-school learning emerged as a natural result of this interaction established by the individual with their environment. When we look at the history of out-of-school learning, it can be seen that it is related to John Dewey's understanding of learning. 20th century educators inspired by John Dewey saw out-of-school learning as a part of education. The constructivist approach in Turkey has started to become more prominent in curriculum since 2005. As a result of this situation, out-of-school education has started to take place more frequently in educational activities. Ford (1986) defined out-of-school learning as education conducted in the schoolyard, around the school, or outside the school, and drew attention to the limits of out-of-school learning. In the curriculum prepared by the Ministry of National Education according to the constructivist approach, out-of-school learning environments are defined as learning environments that enable students to get to know production, art and cultural activities in their immediate environment in line with the knowledge and skills that students need to acquire (MEB, 2019). Bamberger and Tal (2007) defined out-of-school learning as the inclusion of society in learning and the elimination of the hierarchical atmosphere of the teacher-student relationship. The characteristics of out-of-school learning environments are listed by Kaymakçı and Şimşek (2015) in five items:

- Out-of-school learning covers people, areas, institutions and resources outside the school building.
- It is essential that out-of-school learning is carried out in line with the curriculum outcomes within the education-training process.
- Out-of-school learning should include planned and programmed learning experiences.
- Out-of-school learning is based on the individual experiences of students.
- The teacher-student relationship in out-of-school learning is not hierarchical.

Out-of-school learning has been an important part of education from past to present. However, in addition to its positive aspects, the difficulties it creates in terms of application are evaluated as negative. Social studies course stands out as a multifaceted discipline that enables the individual to understand his/her relationship with the society and the world. When the content of the course is examined, it is seen that it has a wide range from historical events to geographical discoveries, from the problems experienced by the society to citizenship awareness. It is not possible to provide this rich content to the student only with in-class learning. Out-of-school learning will facilitate the teaching of social studies and enable the student to establish a direct connection with the world. For the Social Studies course, it is seen that although out-of-school learning environments have a rich structure, they are not sufficiently included in the education-teaching processes by educators. It is striking that the self-efficacy of teachers or school administrators regarding out-of-school learning is constantly questioned in the titles of

studies on out-of-school learning in the field of social studies education. The idea that the low use of out-of-school learning is not only due to teacher competence has led to this research. With this study, it is expected that the number of studies that will ensure the efficient use of out-of-school learning environments in the social studies course will increase. For this reason, the aim of the research was determined as to reveal how out-of-school learning environments are addressed in postgraduate studies in Social Studies education in Turkey. Although there are local content analysis studies related to out-of-school learning, the fact that out-of-school learning studies in the field of Social Studies are insufficient reveals the importance of the research conducted. Studies in the literature have addressed out-of-school learning as a whole without being specific to disciplines (Karşlı & Kurt 2022; Şahin & Özkan, 2023; Saraç 2017).

Purpose

This research is limited to postgraduate studies in the field of Social Studies education on out-of-school learning. It is expected that this research will guide new postgraduate studies to be conducted in the field of Social Studies education. Another aim of the research was determined as providing the field with the missing information about out-of-school learning in Social Studies education with the data obtained from the research results. For this reason, in postgraduate studies conducted in the field of Social Studies education in Turkey on out-of-school learning environments:

- Which topics were preferred?
- Which methods were used?
- Which data collection tools were used?
- What was the distribution of the study group?
- Which out-of-school learning environments were included?
- What results were reached? The questions were answered.

Method

The method of the research is the document review technique, which is a qualitative research type. Document review can be a data collection method on its own, or it can be used with other data collection methods (Yıldırım and Şimşek 2021). It was used as a data collection method on its own in this research. For this research, the National Thesis Center web page, where the Council of Higher Education publishes thesis studies conducted throughout Turkey, was used. Studies on out-of-school learning environments in social studies education were accessed, all theses were examined in detail and included in the research. The theses included in the scope of the research were first numbered in order, categorized according to the themes determined for the research and coded to the relevant theme. Then, these themes were tabulated. The keywords “social studies education” and “out-of-school learning” were written and a scan was performed, and 32 authorized thesis studies were reached. As a result of the detailed examination of the reached thesis studies, 4 theses were excluded from the scope of the research because they were not suitable for the research topic. The remaining 28 theses were found suitable for the research. Of these 28 theses, 25 are master's theses and 3 are doctoral

theses. In this study, 28 theses addressing out-of-school learning in Social Studies education were examined in full text. The research data were independently coded by a second coder. After the results were compared, the harmony and consistency of the data were examined. In this way, it was tried to reach highly credible findings. In the second step, as much care was taken to ensure the transparency of the coding process for the credibility of the research. After the classification was made according to the themes created according to the research questions, the obtained data were presented in a table in the findings section

Findings

School learning in Social Studies education is concentrated on the subjects of “obtaining the opinions of teachers, teacher candidates and students”, “concept/content teaching” and “the effect of various methods, techniques and strategies on out-of-school learning”. In contrast to this situation, when the distribution of postgraduate studies conducted in the field of out-of-school learning in Social Studies education is examined in terms of method in Table 4, it is seen that qualitative methods are mostly preferred in the studies conducted. Of the 25 studies conducted at the master's level, 15 were qualitative, 6 were quantitative and 4 were prepared with mixed methods. An equal distribution was observed in the studies at the doctoral level, with one qualitative, one quantitative and one mixed method study. When the status of the postgraduate studies prepared on the subject according to the data collection tools used is examined according to Table 5, it is understood that interviews are the most preferred data collection tools at the master's level and scale data collection tools at the doctoral level. Data collection studies conducted with interview data collection tools support the use of qualitative methods. In the prepared theses, 36 data collection tools were used at the master's level and 13 at the doctoral level. This situation shows that more than one data collection tool was used in 28 postgraduate studies. When these were examined, it was seen that 4 scales, 15 interviews, 6 surveys, 3 achievement tests, 2 observations, 2 documents, 2 diaries and 1 self-assessment form were used at the master's level. In the studies conducted at the doctoral level, theses were prepared using 4 scales, 3 interviews, 1 achievement test, 1 observation, 2 diaries, 1 worksheet and 1 word association test. When the distribution of the study groups of the theses related to the subject is examined according to Table 6, it is seen that mostly teachers and secondary school students were preferred at the master's level. In the doctoral level, the study group consists of only secondary school students. The study groups of the theses under the document title consist of activities, curriculum and textbook text contents. It was concluded that a total of 36 study groups were used. This situation shows that more than one study group was used in some theses. Table 7 examines the use of out-of-school learning environments in the postgraduate studies within the scope of the research. It was determined that 42% (n=12) of the 28 postgraduate studies examined within the scope of the research used out-of-school learning environments, while 57% (n=16) did not use out-of-school learning environments. It is understood from

the table that out-of-school learning environments were used in total. This situation shows that more than one out-of-school learning environment was included in some theses. While it was seen that concrete learning environments such as museums and historical places were used in the process in almost half of the theses addressing the subject of out-of-school learning, it was determined that these environments were not included in the process in the vast majority and that the focus was more on the characteristics of the study groups such as perception, attitude, academic success or self-sufficiency. This finding shows that the subject of out-of-school learning is mostly addressed only at a concept or perception level, but out-of-school learning environments are not always included in the process. It was seen that museums are the most included out-of-school learning environments. Out-of-school learning environments that are included less are historical sites, martyrs' cemeteries, monuments and graves, geographical areas, official and private sector organizations and social media. In 6 master's theses and 2 doctoral theses, it was concluded that the out-of-school learning environment was used as a museum. As seen in Table 8, the total of the results obtained from the research exceeds the number of theses examined. This situation is due to the fact that the theses reached more than one finding as a result. The most frequently encountered results in the prepared theses are the effect of out-of-school learning environments on the academic success of the students, the effect of the methods-techniques, skills and concepts used on out-of-school learning. Apart from these, the most frequently reached result is the effect of out-of-school learning environments on the academic success of the students.

Discussion and Conclusion

When postgraduate studies on out-of-school learning in the field of Social Studies education are examined, it is seen that the theses on this subject are limited; although the number of master's theses is high, doctoral theses are quite low. It is thought that the low number of doctoral theses is due to the fact that the number of doctoral students in the field of Social Studies education is less than the number of master's students. When the results of other studies examining the studies on out-of-school learning are examined, it is seen that the studies on out-of-school learning have increased in recent years. The number of studies has increased rapidly especially after 2018. It is thought that this increase is related to the fact that out-of-school learning environments are given more place in the curriculum updated in 2018 and the 2023 Education Vision (Saraç, 2017; Şahin and Özkan, 2023; Karşlı and Kurt, 2022). When the subject distribution of the studies is examined, it is concluded that the titles "obtaining the opinions of teachers, prospective teachers and students", "concept content teaching" and "effect of various methods and strategies on out-of-school learning" are mostly included regarding out-of-school learning environments. When the relevant literature is examined, it is seen that similar results are obtained in studies examining research on out-of-school learning environments. When the results of the studies regarding the subject distribution are examined, the studies mentioning the problems encountered in out-of-school learning belong to Bozdoğan, 2015; Tatar and Bağrıyanık, 2012; Ünal, Yıldırım et al. (2010),

respectively. It is seen that the studies mentioning the effects of out-of-school learning environments on learning environments belong to Kıyıcı and Yiğit, 2010; Şentürk and Özdemir, 2014 and Yavuz (2012). When the methods of the examined postgraduate studies were examined, it was concluded that qualitative methods were preferred the most. It is thought that the emergence of this situation has been influenced by domestic and foreign studies that have drawn attention to the importance of qualitative methods in the field of Social Sciences in recent years. This situation has also affected studies on education (Ayduğ 2022; Kartarı 2017; Rüzgâr 2016). When we look at the data collection tools used, it is seen that tools such as interview forms, scales and surveys are used more widely. In the studies examined, it is striking that semi-structured interview forms are especially preferred. It is thought that this situation is due to the greater use of qualitative methods in research. In a similar study conducted by Karlı and Kurt (2022), it was concluded that interview forms were used the most. However, in the study of Şahin and Özkan (2023), which had a different finding, it was stated that the most commonly used data collection tool was scales. In the study of Saraç (2017), it was stated that the most preferred data collection tool was surveys. When we look at the sample of the studies, it was seen that the sample was mostly teachers and students. When similar studies were examined, it was mentioned that the study groups of the studies were mostly students. When Şahin and Özkan (2023) examined the theses on out-of-school learning, they found that the sample was mostly middle school students, then teachers and teacher candidates. Then, Saraç (2017) concluded in his similar study that middle school students and teachers were the most frequently encountered in the sample groups. When the studies included out-of-school learning environments, it was seen that museums were the most frequently included. Out-of-school learning environments that were included in small numbers were historical sites, martyrs' cemeteries, monuments and graves, geographical areas, official and private sector institutions and social media. The updates made by the Ministry of National Education in the education program in 2018 led to the prominence of museum education. Museum education was frequently included in the program in the field of Social Studies education. For this reason, when it comes to out-of-school learning environments, one of the first places that comes to mind is museums due to their wide variety of types. When we look at the research conducted, it is known that there are many studies on museums in Social Studies education. (Kaymakçı and Şimşek, 2015; Coşkun 2014; Çerkez 2011; Kısa and Gazel 2016; Ustaoglu 2012). When the data obtained from the results of theses on out-of-school learning were evaluated in the research, it was concluded that out-of-school learning environments increased the academic success of the students the most (Filiz 2010; Aktaş 2022, Ayyıldız 2023). Again, the result that the methods-techniques, skills and concepts used benefited out-of-school learning was one of the most common findings in the research results (Ulu 2019; Mert 2020; Çinikaya 2022; Eşki 2022). When the research results were examined, it was revealed that drama, digital comics, augmented reality and metaverse technologies were among the approaches and applications that could support out-of-school learning in Social Studies education (Ulu 2019; Kaba 2021; Yumak 2023). Again, when we look at the concepts and skills that are thought to have an impact on out-of-school learning, it is seen that the concepts and skills of memory spaces, environmental literacy, spatial literacy, immediate environment awareness, spatial thinking skills and environmental citizenship are included in the studies (Mert 2020;

Çinikaya 2022; İmamoğlu 2023; Ataç 2022). These concepts and skills can be associated more with the fields of geography and citizenship and the ability to perceive space, which is one of the basic skills of Social Studies. Based on this, it has been concluded that while out-of-school learning environments are addressed as a subject in the Social Studies course in new studies, it will contribute very significantly to the field by including other disciplines and related skills related to Social Studies in the research process.

Implication

1. It was concluded that qualitative methods were mostly used in the studies.
2. When the distribution of the study groups was examined, it was seen that teachers and students were the most dominant.
3. Teacher and student opinions were encountered very frequently in the research topics.
4. It was concluded that museums were the most frequently used places as out-of-school learning environments.
5. The solutions produced for the problems encountered in the out-of-school learning process are insufficient.
6. It was determined that educational technologies were not sufficiently included in the out-of-school learning process.
7. It was determined that master's theses were the most dominant in the postgraduate studies and that the number of doctoral theses was quite limited.
9. It was determined that the number of applied studies on the inclusion of out-of-school learning environments in education-training processes was limited.
10. Despite the interdisciplinary structure of the Social Studies course, it was seen that out-of-school learning environments were not sufficiently associated with fields such as economics, law, sociology

Suggestions

1. Research methods: More use of mixed methods should be encouraged.
2. Working groups: Parents and other stakeholders (e.g. museum officials, local history experts) should be included in working groups.
3. Subject headings: More space should be given to research headings on the difficulties encountered in the out-of-school learning process.
4. Out-of-school learning environments: Research should be provided on environments that can be associated with other social science disciplines outside of the museum. Associations with fields other than history and geography (economics, law, sociology) should be encouraged.

Research Limitations and Future Research

This research is limited to postgraduate studies on out-of-school learning in social studies education published between 2010 and 2024. In future research, the scope can be expanded by including articles on out-of-school learning in social studies education in the document analysis.

Publication Ethics

This research is not included in the study group that requires ethical permission. The researchers stated in the ethical declaration form that it does not require ethics committee approval.

ORCID

Bilgin Ünal IBRET <http://orcid.org/0000-0001-9105-7595>

Aysun Demirtaş <http://orcid.org/0000-0002-4180-8773>

References

- Aktaş, V. (2022). The role of out-of-school learning environments in developing spatial thinking skills in social studies course: An action research. Published doctoral thesis. Marmara University, Institute of Educational Sciences, Istanbul
- Arkan, M. K. (2022). Views of educational administrators and social studies teachers on out-of-school learning. Published master's thesis. Recep Tayyip Erdoğan University, Institute of Graduate Education, Rize.
- Ataç, H. (2022). Determining the spatial literacy levels of social studies teacher candidates (MAKÜ example). Published master's thesis. Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Institute of Educational Sciences, Burdur.
- Ayduğ, D. (2022). The use of grounded theory as a qualitative method in educational sciences research. *Anadolu University Journal of Social Sciences*, 22 (Special Issue 2), 183-196. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227339>
- Ayyıldız, İ. (2023). Student views on historical site visits in the context of out-of-school learning environments in social studies course. Published master's thesis. Atatürk University, Institute of Educational Sciences, Erzurum.
- Bailey K. D. (1982). *Methods Of Social Research* (2nd. Ed.). New York: The Free Press
- Bamberger, Y, & Tal, T. (2007). Learning in a personal context: levels of choice in a free choice learning environment in science and natural history museums. *Science Education*, 91(1), 75-95. <https://doi.org/10.1002/sce.20174>
- Binbaşıoğlu, C. (2000). *Extracurricular activities at school*. Ministry of National Education Publications, İstanbul.
- Bozdoğan, A. E. (2015). Development of self-efficacy belief scale for organizing educational trips to out-of-school environments. *Journal of Theoretical Education Science*, 9(1), 111-129. <https://doi.org/10.5578/keg.9475>
- Coşkun, D. (2014). Evaluation of museum trips made within the scope of social studies course according to students' opinions (A sample of Amasya and Diyarbakır provinces). Published master's thesis. Inonu University, Institute of Educational Sciences, Malatya.
- Creswell, J. W. (2015). *Educational research: planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. Pearson.
- Çerkez, S. (2011). Effect of teaching practices based on museum education in social studies course on students' academic success and attitudes. Published master's thesis. Kastamonu University, Institute of Social Sciences, Kastamonu.
- Çetin, M. (2014). Use of museum environments in the education of social studies teacher candidates. Published master's thesis. Akdeniz University, Institute of Educational Sciences, Antalya.
- Çinikaya, C. (2022). Academicians' and teachers' views on developing environmental literacy in social studies course. Published master's thesis. Ankara University, Institute of Educational Sciences, Ankara.
- Damar, İ. (2024). An exploratory research on the potential of museums and historical places in social studies education, specific to Gaziantep province. Published master's thesis. Gaziantep University, Institute of Educational Sciences, Gaziantep.
- Demirel, Ö. (2008). *The art of teaching*. Ankara: Pegem Academy
- Ertaş, H. Şen, A. İ. & Parmaksızoğlu, A. (2011). The effect of out-of-school scientific activities

- on the level of 9th grade students' ability to associate the subject of energy with daily life. Necatibey Faculty of Education Electronic Journal of Science and Mathematics Education [EFMED], 5(2), 178-198.
- Eşki, H. E. (2022). Development of museum education activities for social studies course and evaluation of their effects on students' academic success. Published master's thesis. Gaziantep University, Institute of Educational Sciences, Gaziantep.
- Filiz, N. (2010). Use of museums in social studies education. Published master's thesis. Marmara University, Institute of Educational Sciences, Istanbul
- Ford, P. (1986). Outdoor Education: Definition And Philosophy. (Avaible Online At: [Http://Files.eric.ed.gov/Fulltext/Ed267941.Pdf](http://files.eric.ed.gov/fulltext/Ed267941.pdf))
- İmamoğlu, B. (2023). An action research to develop environmental citizenship competencies of 6th grade students. Published master's thesis. Marmara University, Institute of Educational Sciences, Istanbul.
- Kaba, G. (2021). Effect of digital comics developed for museum education in social studies course on students' academic success and attitudes. Published master's thesis. Yıldız Technical University, Institute of Social Sciences, Istanbul.
- Kanad, H.F. (1954) Pedagogical History II. Istanbul: Maarif Printing House
- Karlı, G. & Kurt, M. (2022). Examination of Research on Out-of-School Learning Environments in Turkey Between 2012-2021: Document Analysis. Ekev Academy Journal, (92), 86-104. <https://doi.org/10.17753/sosekev.1111442>
- Kartari, A. (2017). Qualitative Thought and Ethnography: An Intellectual Approach to Ethnographic Method. Moment Journal, 4(1), 207-220. Retrieved from: <https://doi.org/10.17572/mj2017.1.207220>
- Kaya, Z. (2021). Class teachers' views on the use of out-of-school learning activities in primary school. Published master's thesis. Recep Tayyip Erdoğan University, Master's